

Nederlandse fysisch-geograaf in Australië

Bedreigde rotskunst in Dampier Rock Art Precinct

Ik ben Thomas van der Linden. Nadat ik in Utrecht mijn studie geologie had afgerond, ben ik naar Leuven in België vertrokken om daar het studieprogramma 'Conservatie van Monumenten en Sites' te volgen. Op dit moment neem ik in het kader daarvan deel aan een uitwisselingsprogramma.

Afgelopen januari bezochten we UNESCO in Parijs om daar van de deskundigen uitleg te krijgen over werelderfgoed. In het Val de Loire kregen we een voorbeeld te zien van een 'levend cultuurlandschap': een landschap gevormd door de interactie van mens en natuur. Het tweede deel van het uitwisselingsprogramma vindt plaats in Perth (Australië). Hier loop ik onder andere een stage bij de National Trust of Australia met als onderwerp bedreigde rotskunst. Een onderwerp waar we in Nederland ook van kunnen leren hoe we beter om zouden kunnen gaan met het landschap waarin we leven.

Rotskunst in Dampier Rock Art Precinct (foto: Robin Chapple).

Dampier Rock Art Precinct

Zo'n 1500 kilometer noord van Perth aan de Australische kust bevindt zich de Dampier Rock Art Precinct in een zeer afgelegen archipel, waarvan Burrup Peninsula het grootste en bekendste eiland is. De archipel werd gevormd na de laatste ijstijd, ongeveer 6000 jaar geleden, toen de zeespiegel in dit gebied tot het huidige niveau

steeg en de heuvels in eilanden veranderden.

Het huidige landschap wordt gekarakteriseerd door glooiende, roodgekleurde heuvels die bestaan uit rotsen die zijn opgebroken in hoekige en afgeronde blokken. Deze rotsen bestaan uit granofiergesteente, dat het belangrijkste dagzomende materiaal is in de archipel. Op de rotsen bevindt zich

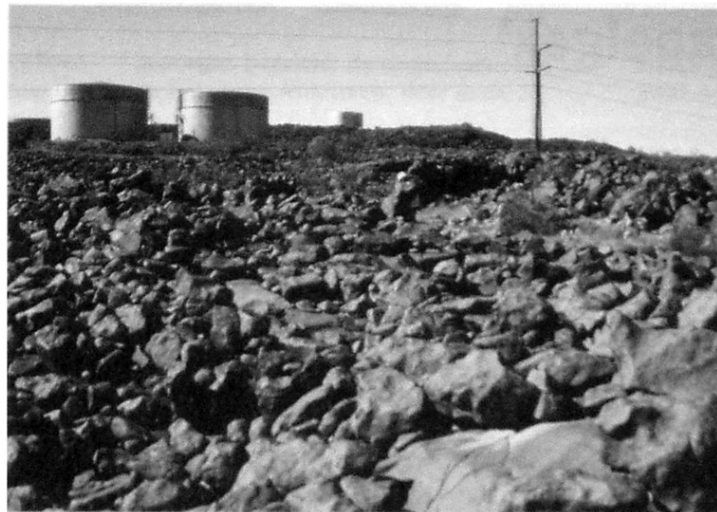
een enorme verzameling kunst: er zijn niet alleen schikkingen, zoals terrassen en rechtopgezette stenen, maar vooral veel petrogliefen. Dit zijn afbeeldingen die gemaakt zijn door het verwijderen van een deel van de steen. De kunst is zichtbaar door het contrast tussen de kleur van het grijze, verse gesteente, de rozige verweringslaag en de donkere, glanzend rode tot zwarte buitenlaag. Afgebeelde motieven zijn onder andere spirituele wezens, mensachtigen, vissen, vogels en zoogdieren.

Opmerkelijk genoeg is er nog geen volledige inventarisatie gemaakt van de kunst; het is dus ook niet bekend hoeveel sites of individuele petrogliefen er zijn. De schattingen lopen uiteen van 3690 sites tot meer dan een miljoen afbeeldingen. Veel vragen over de petrogliefen – wie ze gemaakt heeft, waarom en wanneer – zullen altijd onbeantwoord blijven, omdat hun traditie verloren is gegaan. Wel weten we dat dit de enige overgeleverde documenten zijn van een groep

oorspronkelijke bewoners van Australië en dat de afbeeldingen waarschijnlijk zowel een educatieve als spirituele functie hadden.

Watch List

Volgens deskundigen op het gebied van rotskunst verdient de Dampier archipel een plaats op UNESCO's werelderfgoedlijst, omdat het de meest uitgestrekte en grootste verzameling ter wereld is, met kunst die zeer levendig en complex is. Ook UNESCO zou graag zien dat de Dampier archipel op de lijst wordt geplaatst, maar helaas kan alleen de Australische overheid de site hiervoor aanmelden. Normaliter wordt een plaats op de lijst gezien als een zeer prestigieuze erkenning, maar Australië lijkt daar anders over te denken. Wel is Dampier archipel inmiddels vermeld op een, haast even prestigieuze, maar zeer treurige lijst. Sinds 2004 staat het gebied op de "World Monuments Watch List of 101 most endangered places" naast plaatsen als New Orleans na

Al door industrie verstoord landschap (foto: Robin Chapple).

orkaan Katrina, de stad Bam in Iran sinds de aardbeving en het centrum van Mexico-Stad. Deze vermelding heeft de archipel te danken aan de ernstig bedreiging door toerisme en industrie. De economische waarde van een locatie lijkt hier te botsen met de lastiger te definiëren waarde van het bestaande erfgoed. Hoewel Australië zich zeer wel

bewust is van de waarde van zowel haar natuurlijk, cultureel als gemengd erfgoed, blijkt in dit geval snel financieel gewin belangrijker. Men is zich vaak niet bewust van de langere termijn waarde van het erfgoed, totdat het te laat is. Vernietiging is een onomkeerbaar proces. Door luchtverontreiniging zal de buitenlaag van het gesteente, en daarmee de

afbeeldingen, langzaam maar zeker uitgewist worden. De beschadiging en verplaatsing van de kunst door industriële activiteiten is waarschijnlijk net zo'n groot gevaar. Ondanks dat de staat Western Australia erkent dat de rotskunst hierdoor opzettelijk vernietigd wordt, moedigt ze de bouw van nieuwe fabrieken nog steeds actief aan. Er loopt op dit moment een belangrijk project voor de bouw van een fabriek voor raffinage, behandeling en overslag van Liquefied Natural Gas, ook zijn er plannen voor kunstmestfabrieken. Door deze daad overtreedt de staat de richtlijnen zoals aangegeven in de UNESCO-verklaring van 17 oktober 2003 over de opzettelijke vernietiging van cultureel erfgoed. Een daad die gelijk gesteld kan worden met de vernietiging van de Buddha's in Bamiyan (Afghanistan) door de Taliban, een gebeurtenis die door de internationale gemeenschap scherp veroordeeld werd.